האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

סילבוס

להיות יהודי בשואה: שאלות יסוד בכתיבת ההיסטוריה של היהודים בתקופת השואה - 13866

תאריך עדכון אחרון 22-09-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס:היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר:סמסטר א'

שפת ההוראה:עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז):פרופ' עמוס גולדברג

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: amos.goldberg@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס:יום שני 12:15-13:30

מורי הקורס:
פרופ עמוס גולדברג

תאור כללי של הקורס:

השואה היא אחד האירועים הנחקרים ביותר בהיסטוריה האנושית אם לא הנחקר שבהם. היסטוריה זו שממשיכה להכתב מאז המלחמה עצמה, התגוונה והלכה במהלך השנים והיא כוללת ענפים רבים. חלק ניכר מהיסטוריה זו עוסק במבצעים. חלקים אחרים עוסקים במעורבותם של עמים אחרים בשואה. אולם ענף מרכזי ושלם בהיסטוריה זו עוסק בתולדות היהודים בתקופה הנאצית. ענף זה אינו מנותק משאר ענפי חקר השואה אולם יש לו מוקדים תימתיים משלו, פרספקטיבות משלו, מסגרת מתודולוגית משלו, ומסורות היסטוריוגרפיות להן הוא מחויב. ויכוחים עזים ליוו את כתיבת ההיסטוריה של היהודים בשואה מראשיתה כבר בימי המלחמה ומיד לאחריה. הסמינר יעסוק בכמה מהדיונים והוויכוחים העכשוויים וינסה לבחון אותם בהקשרן של מגמות היסטוריוגרפיות רחבות. הקורס יתמקד בשלושה נושאים מרכזיים: א. היהודים כסוכנים היסטוריים פעילים בתקופת השואה. ב. מגמות של רצף וקטיעה בהיסטוריה היהודית אל מול השואה ג. ההיסטוריה של היהודים בשואה אל מול מגמות בהיסטוריה עולמית

<u>מטרות הקורס:</u>
במהלך הקורס יתוודעו התלמידים למחלוקות ההיסטוריוגרפיות העיקריות שמעסיקות את חקר היהודים בתקופת השואה

<u>תוצרי למידה</u>
<u>בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:</u>
להבין את המגמות העכשוויות בהיסטוריוגרפיה של השואה ואת שורשיהן התיאורטיים וההיסטוריים

<u>דרישות נוכחות (%):</u>
100

*<u>שיטת ההוראה בקורס:</u>*סמינר

<u>רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:</u>
שיעור 1: 19.10 הכרות
נקודת מוצא
עמוס פונקנשטיין, 'תולדות ישראל בין החוחים: ההיסטוריה למול דיסציפלינות אחרות', ציון, ס"ג (תשנ"ה), עמ' 347-335.
מתוך: הרב קלמן קלמיש שפירא (הרבי מפיאסצ'נה), אש קודש ירושלים (יד ושם), תשל"ט (תש"כ).
מתוך: יוסף זלקוביץ, בימים הנוראים ההם, ירושלים: יד ושם, תשנ"ה

חלק I: "Agency"
שיעור 2: 26.10
לכתוב היסטוריה או לכתוב טראומה?
יהודה באואר, הרהורים על השואה, ירושלים: יד ושם, תשס"ח. 150-127
עמוס גולדברג, טראומה בגוף ראשון: כתיבת יומנים בתקופת השואה, אור יהודה: כנרת זמורה ביתן,

2012, עמ' 104-130.

שיעור 3: 2.11.20
Choiceless Choices?
Lawrence L. Langer, Versions of Survival: The Holocaust and the Human Spirit Albany: State University of New York Press, 1982, pp. 67-130
כריסטופר בראונינג, זיכרון של הישרדות, ירושלים: יד ושם, 2011, 57- 64

שיעור 4: 9.11.20
"משתפי פעולה"?
חנה ארנדט, אייכמן בירושלים: דו"ח על הבנאליות של הרוע, תל אביב: בבל, 2000.
פרימו לוי, האזור האפור
רבקה ברוט, באזור האפור, הקאפו היהודי במשפט,

שיעור 5: 16.11.2020
היסטוריה פמניסטית של השואה
Zoe Waxman, Women in the Holocaust: A Feminist History, Oxford: Oxford University Press, 2011.

חלק II: היסטוריה של השואה והיסטוריה יהודית
שיעור 6: 23.11.2020
אנטישמיות
David Engel, " Away from a definition of antisemitism : an essay in the semantics of historical description", in Jeremy Cohen and Moshe Rosman (ed.), Rethinking European Jewish History, Oxford: Littman Library of Jewish Civilization, 200, pp. 30-53.
שולמית וולקוב, "המילה הכתובה והמילה המדוברת: על שבר והמשכיות בתולדות האנטישמיות בגרמניה" בתוך: יעקב בורוט ועודד היילברונר (עורכים), האנטישמיות הגרמנית, תל אביב: עם עובד, 2000, עמ' 29-51.

שיעור 7: 30.11.2020
פולנים ויהודים
יאן טומש גרוס, שכנים: השמדתה של הקהילה היהודית ביודוובנה שבפולין, תל אביב: ידיעות אחרונות, 2001.
Tomasz Frydel, The Pazifizierungsaktion as a Catalyst of Anti-Jewish Violence. A Study in the Social Dynamics of Fear, in F. Bajohr, A. L¶w (eds.), The Holocaust and European Societies, pp. 147-166.

שיעור 8: 7.12.2020
ההיסטוריה של השואה וההיסטוריה של עם ישראל
דוד אנגל, מול הר הגעש: חוקרי תולדות ישראל לנוכח השואה, ירושלים: מרכז זלמן שז"ר 2009 17-46
גיא מירון, "לגשר על פני תהום: חקר השואה מול חקר תולדות ישראל: בעיות ואתגרים", יד ושם קובץ מחקרים לח (2) תשע"א, עמ' 129-160.
דימיטרי שומסקי, לקראת היסטוריה נאו משברית של ההיסטוריוגרפיה היהודית, יד ושם קובץ מחקרים מ' (1) תשע"ב, עמ' 233-252.

שיעור 9: 14.12.2020
היסטוריה של היהודים בתקופת השואה – המשך או קטיעה?
קריאה: שמואל קאסוב, מי יכתוב את ההיסטוריה שלנו, ירושלים יד ושם, עמ' 60-100

שיעור 10: 21.12.2020
הישוב והשואה
עדית זרטל, זהבם של היהודים : ההגירה היהודית המחתרתית לארץ-ישראל, 1945-1948, תל אביב: עם עובד 1996 (אחרית דבר) עמ' 489-501
דליה עפר (עורכת), ישראל בעיני שורדי השואה וניצוליה, ירושלים: יד ושם 2014, עמ' 7-30.

חלק III: היסטוריה של היהודים בשואה ומגמות בהיסטוריה העולמית
שיעור 11: 28.12.2020
היסטוריה אינטגרטיבית?
שאול פרידלנדר , שנות ההשמדה, תל אביב: עם עובד 2009, עמ' 13-25
Dirk Moses, " Redemptive antisemitism and the imperialist imaginary" in: Christian Wiese and Paul Betts (eds.) Years of Persecution, Years of Extermination; Saul Friedl¤nder and the Future of Holocaust Studies, 2010, pp.233-254
Amos Goldberg, "The victim's voice and Melodramatic Aesthetics in History", History and Theory 48 (October 2009).
שיעור 12: 4.1.2021
שואה תקומה ונכבה?
יאיר אורון, השואה התקומה והנכבה, תל אביב: רסלינג 2013, עמ' 15-43
Mark Levene, "'Harbingers of Jewish and Palestinian disasters: European nation - state building and its toxic legacies, 1912-1948' (forthcoming)

אלחנן יקירה, "השואה בין פרטיקולריזם לאוניברסליזם" בתוך: בשיר בשיר ועמוס גולדברג (עורכים), השואה והנכבה: זיכרון זהות לאומית ושותפות יהודית ערבית, תל אביב: ון ליר והקיבוץ המאוחד 2015, עמ' 189-205.

שיעור 13: 11.1.2021
לחשוב מחדש מושגי יסוד
Raz Segal, "The Modern State, the Question of Genocide, and Holocaust Scholarship" (forthcoming in Journal of Genocide Research)

Raz Segal, "Beyond Holocaust Studies: rethinking the Holocaust in Hungary", Journal of Genocide Research 2014, Vol. 16, No. 1, 1–23
רוברט רוזט, "התלכדות והתפלגות: השואה בקרפטורוס: יד ושם קובץ מחקרים מד (2) תשע"ז עמ' 215-224
שיעור 14: 18.1.2021
השואה בצפון אפריקה

<u>חומר חובה לקריאה:</u>
שיעור 1: 19.10 – הכרות

נקודת מוצא
עמוס פונקנשטיין, 'תולדות ישראל בין החוחים: ההיסטוריה למול דיסציפלינות אחרות', ציון, ס"ג (תשנ"ה), עמ' 335-347.
מתוך: הרב קלמן קלמיש שפירא (הרבי מפיאסצ'נה), אש קודש ירושלים (יד ושם), תשל"ט (תש"כ).
מתוך: יוסף זלקוביץ, בימים הנוראים ההם, ירושלים: יד ושם, תשנ"ה

חלק I: "Agency"
שיעור 2: 26.10
לכתוב היסטוריה או לכתוב טראומה?
יהודה באואר, הרהורים על השואה, ירושלים: יד ושם, תשס"ח. 127-150
עמוס גולדברג, טראומה בגוף ראשון: כתיבת יומנים בתקופת השואה, אור יהודה: כנרת זמורה ביתן, 2012, עמ' 104-130.

שיעור 3: 2.11.20
Choiceless Choices?
Lawrence L. Langer, Versions of Survival: The Holocaust and the Human Spirit Albany: State University of New York Press, 1982, pp. 67-130
כריסטופר בראונינג, זיכרון של הישרדות, ירושלים: יד ושם, 2011, 57- 64

שיעור 4: 9.11.20
"משתפי פעולה"?
חנה ארנדט, אייכמן בירושלים: דו"ח על הבנאליות של הרוע, תל אביב: בבל, 2000.
פרימו לוי, האזור האפור
רבקה ברוט, באזור האפור, הקאפו היהודי במשפט,

שיעור 5: 16.11.2020
היסטוריה פמניסטית של השואה
Zoe Waxman, Women in the Holocaust: A Feminist History, Oxford: Oxford University Press, 2011.

חלק II: היסטוריה של השואה והיסטוריה יהודית
שיעור 6: 23.11.2020
אנטישמיות
David Engel, " Away fr a definition of antisemitism : an essay in the semantics of historical description", in Jeremy Cohen and Moshe Rosman (ed.), Rethinking European Jewish History, Oxford: Littman Library of Jewish Civilization, 200, pp. 30-53.
שולמית וולקוב, "המילה הכתובה והמילה המדוברת: על שבר והמשכיות בתולדות האנטישמיות בגרמניה" בתוך: יעקב בורוט ועודד היילברונר (עורכים), האנטישמיות הגרמנית, תל אביב: עם עובד, 2000, עמ' 29-51.

שיעור 7: 30.11.2020
פולנים ויהודים
יאן טומש גרוס, שכנים: השמדתה של הקהילה היהודית ביודוובנה שבפולין, תל אביב: ידיעות אחרונות, 2001.
Tomasz Frydel, The Pazifizierungsaktion as a Catalyst of Anti-Jewish Violence. A

Study in the Social Dynamics of Fear, in F. Bajohr, A. L¶w (eds.), The Holocaust and European Societies, pp. 147-166.

שיעור 8: 7.12.2020
ההיסטוריה של השואה וההיסטוריה של עם ישראל
דוד אנגל, מול הר הגעש: חוקרי תולדות ישראל לנוכח השואה, ירושלים: מרכז זלמן שז"ר 2009 17-46
גיא מירון, "לגשר על פני תהום: חקר השואה מול חקר תולדות ישראל: בעיות ואתגרים", יד ושם קובץ מחקרים לח (2) תשע"א, עמ' 129-160.
דימיטרי שומסקי, לקראת היסטוריה נאו משברית של ההיסטוריוגרפיה היהודית, יד ושם קובץ מחקרים מ' (1) תשע"ב, עמ' 233-252.

שיעור 9: 14.12.2020
היסטוריה של היהודים בתקופת השואה המשך או קטיעה?
קריאה: שמואל קאסוב, מי יכתוב את ההיסטוריה שלנו, ירושלים יד ושם, עמ' 60-100

שיעור 10: 21.12.2020
הישוב והשואה
עדית זרטל, זהבם של היהודים : ההגירה היהודית המחתרתית לארץ-ישראל, 1945-1948, תל אביב: עם עובד 1996 (אחרית דבר) עמ' 489-501
דליה עפר (עורכת), ישראל בעיני שורדי השואה וניצוליה, ירושלים: יד ושם 2014, עמ' 7-30.

חלק III: היסטוריה של היהודים בשואה ומגמות בהיסטוריה העולמית
שיעור 11: 28.12.2020
היסטוריה אינטגרטיבית?
שאול פרידלנדר , שנות ההשמדה, תל אביב: עם עובד 2009, עמ' 13-25
Dirk Moses, " Redemptive antisemitism and the imperialist imaginary" in: Christian Wiese and Paul Betts (eds.) Years of Persecution, Years of Extermination; Saul Friedl¤nder and the Future of Holocaust Studies, 2010, pp.233-254
Amos Goldberg, The victim s voice and Melodramatic Aesthetics in History, History and Theory 48 (October 2009).
שיעור 12: 4.1.2021
שואה תקומה ונכבה?
יאיר אורון, השואה התקומה והנכבה, תל אביב: רסלינג 2013, עמ' 15-43
- Mark Levene, "'Harbingers of Jewish and Palestinian disasters: European nation state building and its toxic legacies, 1912-1948' (forthcoming)

אלחנן יקירה, "השואה בין פרטיקולריזם לאוניברסליזם" בתוך: בשיר בשיר ועמוס גולדברג (עורכים), השואה והנכבה: זיכרון זהות לאומית ושותפות יהודית ערבית, תל אביב: ון ליר והקיבוץ המאוחד 2015, עמ' 189-205.

שיעור 13: 11.1.2021
לחשוב מחדש מושגי יסוד
Raz Segal, "The Modern State, the Question of Genocide, and Holocaust Scholarship" (forthcoming in Journal of Genocide Research)

Raz Segal, "Beyond Holocaust Studies: rethinking the Holocaust in Hungary", Journal of Genocide Research 2014, Vol. 16, No. 1, 1–23
רוברט רוזט, "התלכדות והתפלגות: השואה בקרפטורוס: יד ושם קובץ מחקרים מד (2) תשע"ז עמ' 215-224
שיעור 14: 18.1.2021
השואה בצפון אפריקה

<u>חומר לקריאה נוספת:</u>

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 90 %
הרצאה0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

<u>מידע נוסף / הערות:</u>
המבחן יהיה מבחן בית בו כולם ידרשו לכתוב חיבור על נושא מסוים הקשור לסוגיות שידונו בכיתה. על התלמידים יהיה לשלוח לי את החיבור בתוך פרק זמן שיקבע מראש